

Mišljenje Europskog odbora regija – „Pametni gradovi: novi izazovi pravednog prijelaza na klimatsku neutralnost: kako u stvarnosti provesti ciljeve održivog razvoja?”

(2020/C 39/17)

Glavni izvjestitelj: Andries GRYFFROY (BE/EA), zastupnik u Flamanskom parlamentu

Referentni dokument: zahtjev finskog predsjedništva za savjetovanje

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. uviđa da je pametni grad mjesto u kojem tradicionalne mreže i usluge postaju učinkovitije korištenjem digitalnih i telekomunikacijskih tehnologija u korist stanovnika i poduzeća. Pored korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) radi bolje uporabe resursa i smanjenja emisija, pametni grad uključuje interaktivniju i pristupačniju gradsku upravu koja pruža bolje usluge svojim građanima putem pametnijih mreža gradskog prijevoza, bolji sustav vodoopskrbe i gospodarenja otpadom, učinkovitije osvjetljenje i grijanje u zgradama, tako da nitko ne bude zapostavljen; pametan grad mora biti i mjesto u kojem se naglasak stavlja na stvaranje uključivih i dostupnih struktura za obrazovanje i osposobljavanje kako bi se razvile mogućnosti i talenti stanovništva i osiguralo njihovo sudjelovanje u razvoju vlastite zajednice. Upravo iz tog razloga pozdravlja veću usredotočenost UN-ovih ciljeva održivog razvoja, odnosno to što ukazuju na činjenicu da održivost iziskuje holističko sagledavanje svih njihovih aspekata;
2. kao što je već navedeno u mišljenju „Višerazinsko upravljanje i međusektorska suradnja u borbi protiv energetske siromaštva” (izvjestiteljica Kata Tüttő (HU/PES))⁽¹⁾, također naglašava važnost uzimanja u obzir energetske siromaštva pri definiranju različitih politika te smatra da je jedno od najvažnijih političkih dostignuća posljednjih godina priznavanje činjenice da se pri trenutačnom i budućem definiranju energetske i klimatske politike mora razmotriti i njihov socijalni učinak.
3. kao što je već navedeno u mišljenju „Pametni gradovi i zajednice – Europsko partnerstvo za inovacije” (izvjestitelj: g. Ilmar Reepalu (SE/PES)), ponovno potvrđuje važnost priznavanja postojeće velike raznolikosti urbanih naselja, bez obzira na to je li riječ o gradovima ili ne, te važnost njihove povezanosti i komplementarnosti s okolnim ruralnim područjima; kako je već navedeno u mišljenju „Revitalizacija ruralnih područja s pomoću pametnih sela” (izvjestitelj: g. Enda Stenson (IE/EA)), ponavlja da bi „inicijativa za pametna ruralna područja po uzoru na model pametnih gradova trebala zauzeti široki pristup razvoju i inovacijama koji bi uključivao sljedećih šest dimenzija:
  - pametno, inovativno, poduzetno i produktivno gospodarstvo,
  - poboljšanu mobilnost uz dostupne, moderne i održive prometne mreže,
  - viziju okoliša i održive energije,
  - kvalificirane i angažirane građane,
  - kvalitetu života u pogledu kulture, zdravlja, sigurnosti i obrazovanja,
  - učinkovitu, transparentnu i ambicioznu upravu;”međutim, naglašava da ključan dodatni element promicanja „pametnih” koncepata mora podrazumijevati i uključivanje građana i osiguravanje uvjeta u kojima oni kroz obrazovanje i potporu istraživanju, inovacijama i socijalnoj koheziji, mogu razvijati svoj potencijal. To također iziskuje postojanje djelotvornih, transparentnih i pouzdanih propisa o zaštiti i korištenju podataka;
4. ističe postojeći jaz između regija, gradova, mjesta i malih zajednica u pogledu ljudskih i finansijskih resursa, vještina i digitalizacije. U tom pogledu podsjeća da strategije pametnog razvoja moraju biti prilagođene opsegu zajednice te da se pristup mora prilagoditi specifičnoj situaciji svake od njih, uz omogućivanje infrastrukture i potrebne potpore kako bi sve skupine imale dostatan pristup informacijama i digitalnim uslugama;

⁽¹⁾ COR-2018-05877-00-01-AC-TRA (EN) (SL C 404, 29.11.2019., str. 53.).

5. ističe da je Europska komisija u svojim preporukama, izdanim nakon procjene nacrtâ integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana za razdoblje 2021. –2030. koje je podnijelo nekoliko država članica, pozvala na veću ambicioznost kojom bi se osiguralo da se klimatski ciljevi za 2030. utvrđeni Pariškim sporazumom i prijelaz na klimatski neutralno gospodarstvo do 2050. postignu zahvaljujući većoj upotrebi obnovljivih izvora energije, energetskoj učinkovitosti i modernizaciji gospodarstva;
6. uviđa da razmjeri izazova i međusektorska priroda klimatskih promjena zahtijevaju integrirana rješenja temeljena na problemima koja obuhvaćaju složenu međusobno povezanu dinamiku i ciljeve;
7. naglašava važnost snažne povezanosti ciljeva održivog razvoja s ciljevima kohezijske politike za razdoblje 2021. –2027., posebno s ciljem politike br. 2 „zelenija Europa s niskom razinom emisija ugljika koja promiče prijelaz na čistu i pravednu energiju, zelena i plava ulaganja, kružno gospodarstvo, prilagodbu klimatskim promjenama i sprečavanje rizika”, što bi moglo olakšati postizanje ciljeva održivog razvoja s pomoću posebnih ciljeva utvrđenih u prijedlozima uredbe;
8. uviđa da prijelaz na klimatski neutralnu budućnost koji nadilazi nužnu prilagodbu posljedicama klimatskih promjena i dekarbonizaciju energetskog i građevinskog sektora te sektora mobilnosti, uključuje i prijelaz na kružno gospodarstvo, održivu preobrazbu poljoprivrede i prehrambenih sustava te zaštitu ekosustava i biološke raznolikosti te u tu svrhu podržava moguću uspostavu europskog opservatorija za klimatsku neutralnost;
9. prima na znanje napore Sporazuma gradonačelnika i inicijative „Čista energija za otoke EU-a” u mobilizaciji lokalnih vlasti, lokalnih poduzeća, lokalnih akademskih i obrazovnih institucija, kao i organizacija lokalnih zajednica, u razvoju strategija za dekarbonizaciju te poziva europske lokalne i regionalne vlasti da se obvežu na djelovanje, provedbu i praćenje djelovanja u skladu sa Sporazumom gradonačelnika i inicijativom „Čista energija za otoke EU-a”;
10. poziva države članice da uključe temu pametnih zajednica u svoje nacionalne energetske i klimatske planove, uzimajući u obzir njezin veliki potencijal u smislu troškovne učinkovitosti, energetske učinkovitosti i smanjenja emisija;

Pametno upravljanje pametnim zajednicama

11. ističe da pametni gradovi i zajednice pružaju izvrsnu priliku za provedbu mehanizama pametnog upravljanja i poboljšanje sposobnosti lokalnih vlasti da donose odluke u sve složenijem okruženju;
12. naglašava da treba ubrzati prijelaz na model pametnog upravljanja na lokalnoj i regionalnoj razini, što se može postići razvojem i provedbom elektroničkih usluga koje građanima omogućuju pristup većem broju usluga e-uprave putem jedinstvenog računara;
13. poziva na to da se europski semestar promatra kao instrument za koordinaciju ekonomskih politika EU-a i okvir za rad na jačanju ciljeva održivog razvoja koji treba služiti za planiranje, praćenje i ocjenjivanje njihove provedbe u cijelom EU-u;
14. ponovno ističe ključnu ulogu višerazinskog upravljanja u osiguravanju da lokalne vlasti mogu učinkovito rješavati klimatske promjene i provoditi ciljeve održivog razvoja. Smatra da su pametni gradovi snažan poticajni čimbenik u tom kontekstu;
15. uvažava upotrebu opozivanja i javne nabave kao instrumenta za brže uvođenje inovativnih i održivih tehnologija na tržište, pri čemu je potrebno osigurati da njihova primjena odražava potražnju i omogućuje primjenu decentraliziranih lokalnih rješenja kako bi se prevladali izazovi;
16. smatra da su otvoreni podaci u standardnim formatima ključan alat za stvaranje i razvoj pametnih gradova te ističe da će, zajedno s njima, pružanje „otvorenih komponenti” (tj. otvorenog API-ja) predstavljati važan sastavni element za brže i fleksibilnije stvaranje i širenje rješenja pametnih gradova;
17. uviđa potencijal podataka generiranih na stvarnim korisničkim sučeljima, kao što su mobilni uređaji građana ili pametna brojlila, te poziva na razvijanje sveobuhvatnih okvira koji bi podatke koje stvaraju korisnici integrirali i koristili za pametno upravljanje, a vlasnicima podataka istodobno garantirali traženu zaštitu;
18. podsjeća da je klimatske ciljeve, koji su usvojeni neposredno ili na temelju klimatskih ciljeva s više razine, potrebno podržati na regionalnoj ili gradskoj razini putem oblikovanja pouzdanih tehničkih i znanstvenih lokalnih rješenja za postizanje postavljenih ciljeva;

19. naglašava da pametno i održivo upravljanje gradovima podrazumijeva prelazak s kratkoročnih, necjelovitih politika na dugoročne, sustavne pristupe koji se temelje na učenju. Ta promjena zahtijeva strateško i kontinuirano upravljanje promjenama u postojećim strukturama upravljanja gradovima koje bi mogle dovesti do kratkotrajnih i izoliranih odluka;
20. ističe da je osim određivanja ciljeva također potrebno razraditi nužne konkretne mjere i zajamčiti njihovo praćenje kako bi se prema potrebi mogle prilagoditi. Uspostavljanje mreža za učenje s drugima i s centrima znanja poboljšat će taj proces učenja ciljeva u pogledu odnosa ciljeva i mjera;

Pametni gradovi i sela te provedba ciljeva održivog razvoja

21. podsjeća da je OR tijekom proteklih godina intenzivno radio na okviru za ciljeve održivog razvoja. Nedavna mišljenja: „Ciljevi održivog razvoja: osnova za dugoročnu strategiju EU-a za održivu Europu do 2030.” (izvjestitelj: Arnoldas Abramavičius (LT/EPP)) ⁽²⁾ i „Održiva Europa do 2030.: Daljnje djelovanje u pogledu UN-ovih ciljeva održivog razvoja, ekološke tranzicije i Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama” (izvjestiteljica: Sirpa Hertell (FI/EPP)) ⁽³⁾ predstavljaju stajalište Odbora regija;
22. ponovno ističe „prijeku potrebu za zajednički dogovorenim konkretnim ključnim postignućima, pokazateljima i mjerenjem u stvarnom vremenu podataka povezanih s klimatskim promjenama i ciljevima održivog razvoja u lokalnim jedinicama, gradovima i regijama kako bi se ostvarili gospodarski, ekološki, socijalni i kulturni ciljevi održivosti” kako je navedeno u mišljenju „Održiva Europa do 2030.: Daljnje djelovanje u pogledu UN-ovih ciljeva održivog razvoja, ekološke tranzicije i Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama” izvjestiteljice Sirpe Hertell (FI/EPP) ⁽⁴⁾. U tom pogledu naglašava da pametni gradovi i zajednice mogu biti predvodnici zahvaljujući pametnim tehnologijama i procesima prikupljanja podataka koje provode;
23. ponovno ističe „potrebu za pouzdanim podacima o klimi na podnacionalnoj razini i važnost upotrebe nove tehnologije, kao što je umjetna inteligencija, kako bi se istaknule mjere koje lokalne zajednice poduzimaju na području klime. U tom pogledu podsjeća na važnost maksimalnog iskorištavanja baze podataka Sporazuma gradonačelnika i mogućnosti da se uspostavom lokalno utvrđenih doprinosa stvori poveznica između lokalnih podataka i nacionalno utvrđenih doprinosa ⁽⁵⁾.” U tom kontekstu ponovno podsjeća koliko je važno da se gradovima i zajednicama na raspolaganje stave alati za jačanje njihove sposobnosti prikupljanja i analize podataka te korištenja tih alata za poboljšanje postupaka donošenja odluka;
24. smatra da je „pametani pristup” ključni alat za postizanje ciljnih vrijednosti u okviru cilja održivog razvoja br. 11 o održivim gradovima i zajednicama i cilja br. 13 o djelovanju u području klime;
25. smatra da pametni gradovi moraju uključiti građane kako bi oni mogli aktivno sudjelovati u oblikovanju svoga lokalnog konteksta; ljudska inicijativa, koju podupiru i dopunjuju informacijske i komunikacijske tehnologije, i lokalne usluge prilagođene građanima mogu omogućiti prepoznavanje i provedbu pametnih rješenja i zajedničkih ideja kojima se poboljšavaju gradovi i jača njihova održivost, čime se stvaraju socijalni kapital i otporne zajednice, također imajući na umu potrebu za rješavanjem energetske siromaštva; u tom smislu naglašava važnost premošćivanja digitalnog jaza i poboljšanja vještina građana kako bi se osiguralo da pametne zajednice ne segregiraju ugrožene građane i da se izbjegne bilo kakva vrsta socijalne isključenosti; također smatra da je u cilju borbe protiv energetske siromaštva važno promicati energetske učinkovitost i inovativne tehnologije u socijalnoj stanogradnji;

Pametni gradovi, mjesta i sela te prijelaz na resursno učinkovitu, klimatski neutralnu i biološki raznoliku Europu

26. Kako bi se omogućio pametan prijelaz, strateški je važno razviti posebne programe za jačanje digitalnih vještina stanovništva, uzimajući u obzir različite skupine stanovništva i profesionalne kategorije, na temelju iskustava i dobre prakse koji su relevantni za projekte pametnih gradova;
27. pozdravlja vodeće iskustvo nekih pametnih zajednica koje se već kreću u smjeru rješenja kružnoga gospodarstva za zgrade, mobilnost, proizvode, gospodarenje otpadom te u planiranju njihovih područja i upravljanju njima te potiče Europsku komisiju na daljnje promicanje tog aspekta za sve pametne zajednice. Ti doprinosi imaju važnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja;
28. napominje da pametne tehnologije imaju ključnu ulogu u provedbi paketa „Čista energija za sve Europljane” i uspješnoj provedbi prelaska na čistu energiju. U tom smislu upućuje na pametne gradove i zajednice kao snažan alat kojim se osigurava dosljedna i usklađena provedba tih pametnih tehnologija, čime se maksimalno iskorištavaju postojeće potencijalne sinergije;

⁽²⁾ COR-2019-00239-00-00-AC-TRA (EN) (SL C 404, 29.11.2019., str. 16.).

⁽³⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN) (vidjeti stranicu 27. ovoga Službenog lista).

⁽⁴⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN).

⁽⁵⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN).

29. smatra da su lokalne energetske zajednice moćan resurs za osiguravanje pravednog prelaska na čistu energiju i promicanje sudjelovanja građana u pametnim gradovima i zajednicama i u tom kontekstu podsjeća na prijedloge koje je izložio u mišljenju o toj temi ⁽⁶⁾;
30. podsjeća da priroda ima važnu ulogu u ciljevima održivog razvoja koji se odnose na siromaštvo, glad, zdravlje, dobrobit i održive gradove. Ističe da bi pametni gradovi i zajednice trebali razmotriti rješenja temeljena na prirodi i zelenu infrastrukturu kao ključne komplementarne politike za jamčenje očuvanja usluga ekosustava i biološke raznolikosti te promicanje njihove održive uporabe i smanjenje iskorištavanja zemljišta;
31. podsjeća da se europskom dugoročnom strategijom za klimatsku neutralnost do 2050. prepoznaje središnja uloga pametnih tehnologija i gradova u ostvarivanju klimatske neutralnosti;
32. podsjeća, uz veće uzimanje u obzir klimatskih pitanja u proračunu, na pozive za djelotvorne mjere za postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva kako bi se uspostavili ravnopravni uvjeti za energiju iz obnovljivih izvora, poticala promjena ponašanja i osigurala potrebna sredstva za podupiranje pravedne tranzicije;
33. naglašava da prijelaz na klimatsku neutralnost stvara kvalitetna radna mjesta u kružnom gospodarstvu, u proizvodnji čiste energije te u prehrambenom i poljoprivrednom sektoru; poziva EU da poveća usklađenost klimatskih ciljeva s pomoću kohezijske politike, Europskog socijalnog fonda (ESF+) i programa InvestEU;
34. ističe da su rješenja „pametne vode“ sve važnija kao sastavni dio cjelovite politike pametnih gradova usmjerene na održiva rješenja u pogledu klime;
35. podsjeća na važnost provedbe pametne infrastrukture i smatra da su pametni gradovi i zajednice prirodni predvodnici u tom području;
36. podsjeća da je energetska učinkovitost zgrada ključna za uspješan prijelaz na klimatsku neutralnost te da bi pametna rješenja trebala u tome imati odlučujuću ulogu. Ona pak mogu biti učinkovita samo ako su uključena u okvir pametnih gradova i zajednica i ako se ne provode kao izolirana rješenja. U tom kontekstu također podsjeća na važnu ulogu inicijative „Pametno financiranje za pametne zgrade“ u osiguravanju odgovarajućih financijskih mehanizama;
37. skreće pozornost na činjenicu da lokalne i regionalne vlasti imaju središnju ulogu u provedbi održive stambene politike i da u znatnoj mjeri doprinose konkretnoj provedbi političkih ciljeva Europske unije;
38. poziva na pružanje poticaja za ostvarenje maksimalne energetske učinkovitosti u novim i renoviranim zgradama putem standarda pasivne kuće, po potrebi zajedno s uporabom pametne tehnologije u zgradama;
39. podsjeća na potporu OR-a planovima održive gradske mobilnosti koji se temelje na multimodalnosti i koordiniranom korištenju gradsko-regionalnog prometa i logistike s niskom ili nultom razinom emisije, naglašavajući pritom glavnu ulogu željezničkog i vodnog prometa u smanjenju emisija;
40. podsjeća da se sektor gradskog prometa trenutno mijenja, da u njemu dolazi do promjene paradigme, a istodobno i do tranzicije u upotrebi energije (elektrifikacija, alternativna goriva), tehnologiji (ITS) i novim obrascima ponašanja (ekonomija dijeljenja, aktivna putovanja). Te promjene utječu i na putnički i na teretni promet, na poslovna kao i na turistička putovanja. Ta promjena paradigme može biti usmjerena na postizanje ciljeva modela pametnih gradova kao što je stimuliranje lokalnog tržišta inovacija, uključivanje najboljih dostupnih tehnologija i donošenje odluka na temelju znanja;
41. također smatra da tehnologije pametne mobilnosti mogu pomoći u pronalasku rješenja za održivu mobilnost u slabo naseljenim područjima, u ruralnim i perifernim regijama, kao i u promicanju aktivne mobilnosti koja može poboljšati zdravlje građana;

Više mogućnosti za pametne zajednice za financiranje i brzu provedbu inovativnih rješenja

42. najudaljenije regije i druge otočne regije idealna su mjesta za testiranje tehnoloških, energetskih i postupovnih alternativnih rješenja te ih se čak smatra „živim laboratorijima“. Izoliranost, udaljenost od središta Europe, velika biološka raznolikost, blizina i pristupačnost mora, ekstremne okolišne pojave (atmosferske i geološke) i dostupnost geotermalne energije – u kontekstu osmišljavanja rješenja za provedbu ciljeva održivog razvoja – ne predstavljaju ograničenja, već geografske prednosti koje omogućavaju testiranje prototipova u kontroliranim, ali izrazito teškim uvjetima;

⁽⁶⁾ SL C 86, 7.3.2019., str. 36.

43. naglašava potencijal lokalnih područja gdje se fleksibilni i inovativni regulatorni alati ili alternative propisima mogu testirati u stvarnom urbanom kontekstu koji će omogućiti istraživanje te moguću kasniju primjenu održivih inovacija (npr. u području stanovanja). Grad koji stalno uči olakšava socijalno učenje i omogućuje suradnju kojom se mogu smanjiti socijalni rizici;
44. ističe da je decentralizacija u fiskalnom području važna kako bi se olakšalo bolje prilagođavanje regionalnih i (velikih) urbanih fiskalnih mjera za zaštitu klime na lokalni kontekst;
45. naglašava da je važno lokalne zajednice putem alata i aktivnosti za izgradnju kapaciteta podržati u prijelazu na pametne zajednice, premošćivanju digitalnog jaza i osiguravanju da niti jedan građanin niti jedno područje ne budu zapostavljeni;
46. podsjeća na ključnu ulogu javno-privatnih partnerstava u stvaranju pametnih gradova i zajednica te poziva Europsku komisiju da uloži dodatne napore za stvaranje povoljnih uvjeta za velike i male lokalne vlasti u primjeni tog instrumenta;
47. ponovno ističe ulogu pametnih zajednica kao pokretača pametne i uključive energetske tranzicije i poziva Europsku komisiju da i dalje podržava pametne gradove i zajednice u njihovim aktivnostima putem namjenskih i dostupnih instrumenata financiranja;
48. pozdravlja odluku Europske komisije da u okviru novog programa Obzor Europa utvrdi misiju postizanja klimatski neutralnih i pametnih gradova;
49. poziva na to da se klimatskoj politici EU-a pristupi na holistički i sustavan način. Postojeće politike EU-a i nacionalne politike često su fragmentirane i podijeljene na različite sektore i kategorije te na urbana i ruralna područja;

Bruxelles, 9. listopada 2019.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Karl-Heinz LAMBERTZ
